

Vuur en natuur in Wijk aan Zee

JAN-PAUL VAN DER MEIJ

Een mooi uitzicht op het dorp Wijk aan Zee en zijn buitengewone omgeving biedt het 36 meter hoge Paasduin: in het noorden vertonen zich de dennenbossen van het Noord-Hollands Duinreservaat, die rond Heliomare en de Dorpsduinen overgaan in het Zeedorpenlandschap. In het westen ligt de Noordzee.

Het dorp ligt aan de voet van het Paasduin, de Tuinberg en het Hoge Duin. Gunstig gelegen aan het Noordzeekanaal hebben De Hoogovens, nu Corus geheten, zich voortdurend uitgebreid. Aan de zuidkant verandert het duinmassief dan ook abrupt in een even hoog landschap van bergen steenkool en ijzererts, en fabrieken. Het golvende ritme van de natuur heeft plaats gemaakt voor continue bedrijvigheid, en daarmee tot een flinke uitstoot van fijn stof.

Fijn stof en gezondheid

De bedrijven in de regio IJmond stootten in 2000 volgens Van Arendonk & Kranenberg (2003) 1651 ton fijn stof uit, waarvan 1450 ton afkomstig was van Corus. Wereldwijd wordt men zich bewust van de gezondheidseffecten van stof, en vooral fijn stof in de lucht. Onder fijn stof verstaat men stofdeeltjes kleiner dan 10 micrometer, ongeacht de chemische opbouw. Stof kan leiden tot een hele reeks van gezondheidseffecten: fijn stof dat doordringt in de longen kan ontstekingsreacties veroorzaken, waardoor het bloed gaat klonteren. Dit kan lei-

den tot een hart- of herseninfarct. Fijn stof kan via de longen ook het centraal zenuwstelsel aantasten en dan leiden tot hartritmestoornissen. Amerikaanse en Zweedse studies leggen ook een relatie met longkanker. Jaarlijks overlijden er naar schatting enkele duizenden Nederlanders aan de gevolgen van langdurige blootstelling aan fijn stof, volgens één onderzoek zelfs enkele tienduizenden. Er zijn aanwijzingen dat vooral de specifieke chemische samenstelling bepalend is voor gezondheidseffecten, en niet zozeer de grootte.

Fijn stof en de natuur

Behalve op de mens heeft de vervuiling ook invloed op de ecologie. We weten dat stikstofdioxide bladschade en verzuring veroorzaken, dat zwaveldioxide schimmels doodt en dat metaalstof zich ophoopt in de bovenste bodemlaag. Een langdurig onderzoek heeft aangetoond dat de grote brandnetel in Wijk aan Zee in groei achterblijft. Mogelijk doet dit verschijnsel zich daar ook voor bij allerlei andere planten. Voortdurend daalt er stof neer op Wijk aan Zee. Bewoners vinden het terug op ramen, terrasstoelen en auto's. Het stof dringt ook huizen binnen, zichtbaar als het grof stof betreft, onzichtbaar bij fijn stof. Een duinwandelaar moet niet vreemd opkijken als zijn witte sokken zwart worden.

Hoewel er op het eerste gezicht niets mis is met

Helgele, hemelsblauwe, witte en roze bastaarden van de gewone en de geelwitte ossentong kleuren met het bitterkruid het Vuurbaakduin van Wijk aan Zee (foto: Marc Janssen).

Op gezette tijden ontstaat er een gitzwarte wolk boven de dorpskern en de duinen van Wijk aan Zee (foto: Jan-Paul van der Meij).

de bossen bij Wijk aan Zee, is de begroeiing met korstmossen hier duidelijk schraler dan verder noordwaarts. Korstmossen zijn gevoelig voor luchtverontreiniging en worden daarom wel als graadmeter gebruikt. De soortsaamenstelling geeft een goede indicatie voor de luchtkwaliteit. Waar schadelijke gassen hangen of metaalrijk stof neerdaalt, treedt natuurschade op. Dit kan binnen enkele uren of dagen ontstaan, of pas na maanden of jaren. Bij bodemdierjes zijn negatieve effecten waargenomen, maar ook bij gladiolen in het tuindersgebied Heemskerkerduin in de vorm van bladverkleuringen door fluoridegassen.

Productieverhoging

Corus is nog steeds een belangrijke werkgever en economische factor, ook al is het aantal banen teruggelopen van meer dan 20.000 tot ruim 9.000. IJmondbewoners moeten leven met de voor- en nadelen van de industrie. Ze zijn wel wat gewend, klagen niet gauw en zijn bereid veel overlast voor lief te nemen. De Hoogovens hebben destijds met vallen en opstaan een vertrouwensrelatie met de omgeving opgebouwd. In de laatste jaren echter gaat het ideale beeld dat Corus P.R. schetst steeds meer afwijken van de werkelijke situatie. Er is een overduidelijke toename aan calamiteiten. Tegelijk hebben de IJmondgemeenten weinig tot geen invloed: Corus handelt milieuzaken rechtstreeks af met de Provincie. De staatssecretaris, dit jaar bij Corus op bezoek, heeft al aangegeven dat een geplande productieverhoging van 23 procent zijn goedkeuring kan wegdragen. Ook de provincie Noord-Holland was snel om. Zij verleent vergunningen en handhaaft het milieu. Maar Corus noemt de maatregelen die het moet nemen om bijvoorbeeld de geluidshinder op het huidige niveau te houden, niet-kosteneffectief.

In februari 2005 uitte de Dorpsraad van Wijk aan Zee zijn bezorgdheid over productie-uitbreidingen van Corus. In zijn jaarverslag meldt Corus: 'onze strategie is kwalitatieve groei met gelijk blijvende hinder.' Maar volgens de IJmondgemeenten leidt de geplande stijging onvermijdelijk tot meer geluidshinder en stofoverlast. Zij zijn fel tegen het oprekken van de milieunormen, zo meldt het Noord-Hollands Dagblad op 18 februari: 'Zulks is in strijd met een algemeen maatschappelijk gevoel van milieubescherming, maar ook met het standstill-beginsel van de Wet Geluidshinder.' Het standstill-beginsel voorziet erin dat de natuur niet verder achteruit mag gaan door menselijk ingrijpen.

Samenwerking

Wijk aan Zee is de plek waar zwaveldioxide en zeelucht zich het sterkst vermengen. Dit komt door de overheersende zuidwestenwinden en doordat de fabrieken dicht tegen het dorp aan zijn gebouwd. Stofneerslag, luchtjes en lawaai zijn hier onderdeel van het dagelijks leven. Geen wonder dat juist op de grens van natuur en vuur bewoners zich willen informeren over de invloed van emissies op mens, dier en ecologie. Wijk aan Zee kent een actieve Dorpsraad, Werkgroep Milieu verzamelt relevante gegevens en overlegt geregeld met Corus en de Provincie, en verder is al tientallen jaren de vereniging Leefbaar Wijk aan Zee actief. Vereniging Zeedorpenlandschap stelt het behoud van de plaatselijke duinen centraal. Al deze groepen ondersteunen elkaar waar mogelijk. Sinds dit jaar werken de Dorpsraad en Vereniging Zeedorpenlandschap samen met Stichting Duinbehoud op gebied van milieu, mens en natuur. Dit samenwerkingsproject Zeekant en Binnenrand richt zich op de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2006. Lokale bestuurders en politici zal duidelijk gemaakt worden dat zowel het leefmilieu als de natuurgebieden lijden onder de uitstoot van fijn stof, industrielaawaai en lichtoverlast. Vlak voor de verkiezingen zullen milieu-excursies door de dorpsduinen worden gehouden, gevolgd door een mini-symposium over stof, natuur en de mens.

JAN-PAUL VAN DER MEIJ IS VOORZITTER VAN VERENIGING ZEEDORPENLANDSCHAP.

Iedereen die van een gezonde en natuurlijke leefomgeving houdt is welkom bij de excursie en het minisymposium in Wijk en Zee.

Excursie: zaterdag 21 januari (11.00 uur raadsleden/13.00 uur publiek)

Minisymposium: donderdag 2 februari (20.00 - 22.00 uur)

Meer informatie over locatie en programma via www.duinbehoud.nl of 071-5160490